

İNTİHAR OLAYLARINDA VAROLUŞSAL SORUNLAR: FELSEFİ SAĞALTIM AÇISINDAN YAKLAŞIM

ŞEREF KARAKAYA¹

Özet

İnsan varoluşunun felsefi bir problem olarak ele alınması, varoluşçu filozofların yaklaşımlarıdır. Genel kabule göre varoluş üzerine sistemli düşünme, Kierkegaard ile 19. yüzyılda başlatılır. Felsefede düşünceler, ortaya çıktıkları dönemin sosyal, siyasal, ekonomik ve düşünsel olan, değişim ve dönüşümlerinden etkilenirler. Varoluşçu felsefenin 19. yüzyılda ortaya çıkmasında, bu tarz değişim ve dönüşümler etkili olmuştur.

19. yüzyıldan günümüze kadar olan süreçte, yaşanan sosyal problemler ve insan varoluşuna yönelik düşüncelerin ortaya çıkması ile bu düşüncelerin çeşitliliği arasında bağlantılardan söz edilebilir. İntihar konusu, etik ya da aksiyolojik bir problem olarak değil de anlamaya yönelik bir çaba olarak varoluşçu felsefeciler tarafından bu dönemlerde sıkça tartışılmıştır.

Bu çalışmada varoluşçu filozofların perspektiflerinden faydalanılarak insanın varoluş ile ilgili olan sorunları tespit edilerek, bu sorunların intihar ile ilişkili olanları tartışılmıştır. Bu varoluşsal sorunların aşılabilme imkânı, "Felsefi Sağaltım" adı verilen ve felsefi mirasın anlama, açıklama, çözüm bulma işlevlerinden faydalanan yaklaşımı ile tartışılmıştır. Bu tartışma örnek vaka üzerinden yapılmıştır. 2014 yılında intihar notu bırakarak intihar eden Mehmet Pişkin'in, video formatındaki intihar notu, söylem analizi tekniği ile analiz edilerek, örnek vaka olarak kullanılmıştır.

Anahtar Kelimeler: İnsan varoluşu, intihar, varoluşsal sorunlar, felsefi danışmanlık, Mehmet Pişkin

Derleme Makale - Geliş Tarihi: 14.08.2020- Kabul Tarihi: 20.10.2020

Karakaya, Ş. (2020). "İntihar Olaylarında Varoluşsal Sorunlar: Felsefi Sağaltım Açısından Yaklaşım". Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi (AKSOS), sayı 8, s. 71-91.

EXISTENTIAL PROBLEMS IN SUICIDE EVENTS: THE APPROACH IN TERMS OF PHILOSOPHICAL COUNSELLING

Abstract

Human existence has been treated as a philosophical problem by existentialist philosophers. The systematic thinking on existence was initiated by Kierkegaard in the 19th century with respect to general acceptance. Thoughts in philosophy have been affected by social, political, economic and intellectual changes and transformations of the era they have emerged in. In the emergence of existentialist philosophy in the 19th century, such changes and transformations were highly effective. From the 19th century to the present, the connection between the social problems and the emergence of thoughts about human existence and the diversity of these ideas can be seen easily. The suicide subject, not as an ethical or axiological problem, but as an effort to understand, was frequently discussed by existentialist philosophers in this period.

In the present study, by means of using the perspectives of existential philosophers, the problems related to human existence have been determined and the ones related to suicide have been discussed. The possibility of overcoming these existential problems has been discussed, with the approach called "Philosophical Counselling" utilizing the understanding, explanation and solution finding functions of the philosophical heritage. The present discussion has been based on a sample case. The video format suicide note of Mehmet Pişkin, who committed suicide by leaving a suicide note in 2014, was analyzed with discourse analysis technique and used as a sample case.

Key Words: Human existence, suicide, existential problems, philosophical counselling, Mehmet Pişkin.

Giriş

İnsan, kendini ve içerisinde yaşadığı evreni anlamak ve açıklamak gayretindedir. Thales ile başladığı kabul edilen felsefe, anlama ve açıklama gayretlerinin bir ürünü olarak insanlığın düşünsel mirasını oluşturmaktadır. Bu düşünsel miras içerisinde, "insan sorununun" Sokrates ile felsefe tarihinde yerini aldığı konusunda kanaat bulunsa da bir bütün olarak insanı, insanın varoluşunu, onun kâinat içerisindeki konumunu varoluşçu filozoflar 19. ve 20. yüzyıllarda sistemli şekilde sorgulamışlardır. Bu yüzyıllarda yaşanan siyasi, ekonomik ve kültürel buhranlar, insanlığın akla ve ilerlemeye olan güvenini sorgulatmış, bu sorgulama edimi sonrasında insan, inandığı ve güvendiği sabitelerini yitirerek yönsüz, parçalı hâlde bunalıma itilmiştir. Böyle bir dönemde varoluşçu filozoflar kendi perspektiflerinden ve yine kendi oluşturdukları kavram setleriyle dünyaya atılmış olarak gördükleri insanın, kozmostaki konumunu sorgulamaya, insanın varoluşuna bir anlam kazandırmaya çalışmışlardır.

Varoluşsal sorunlar, yalın ifadeyle insanın, varoluşa yönelik sorgulamaları neticesinde ortaya çıkan sıkıntı hâli olarak ifade edilebilir. Varoluşsal sorunların insanda yarattığı gerilim hâli, insanı anlamsızlık hissine sürüklemekte; bu anlamsızlık hissi nevrozların ve psikozların zeminini oluşturabilmektedir.

Filozofların felsefeleri ya da yaşam pratikleri bizlere hem teorik hem de pratik bir takım hazır kalıplar sunmaktadır. Bu hazır kalıplar kullanılarak insana, evrene dair birçok soru ya da sorun yanıt bulabilmektedir. Ancak bu yanıtlar felsefenin doğası gereği mutlak yanıtlar değildir. Mussenbrock filozofların düşünce ve yaşam pratikleri rehberliğinden yararlanmayı “...yalnızca ölü filozoflar tekrar hayata döndürülebilirler” diyerek ifade etmektedir (Mussenbrock, 2013, s.17). İnsan, felsefenin hazır olarak kendisine sunduğu düşünsel mirastan faydalanarak, yaşantısına yön verebilmekte ve yine yaşantısı içerisinde tutunabileceği birtakım sabiteleri kazanabilmektedir. Bu sabiteleri kazanan insan, yönsüzlük ve anlamsızlık hissinden uzakta kalarak, kabul ettikleriyle ve/veya reddettikleriyle felsefi soruşturma sürecine dahil olmaktadır. Böylelikle sonu olmayan felsefi sorgulama sürecinin içerisinde kendini bulan insan, yönsüzlük ve anlamsızlık hislerinden uzaklaşmaktadır.

1. İnsan Varoluşuna Felsefi Bakış

Bilimler insanı kendi alanları dahilinde incelerken varlık felsefesi ikinci tür bir bilgi etkinliği olarak varlığı var olmağı bakımından ele alır. Varoluşçu felsefe ise, varlığın neliği üzerine düşünmeden, doğrudan insan varoluşunu sorgular, varlığın anlamını soruşturur. Varoluşçu felsefenin odağında insan ve insanın varoluşu bulunur. Dolayısıyla insanın doğumu, özü, kendini yaratması, olduğu şey olması, ölümü gibi konular varoluşçu felsefenin ana problemlerinden bir kaçıdır. Varoluşçu felsefeye göre varoluş dinamik bir süreçtir. Varoluşçuluk diğer felsefi yaklaşımların, insanı statik olarak ele alan ve onu soruşturma objesi olarak içerisinde yaşadığı evrenden yalıtın anlayışlarına tepki olarak ortaya çıkmıştır. Varoluşçu felsefe, geleneksel felsefe yaklaşımlarındaki farklılıklardan dolayı Soren Kierkegaard, Karl Jaspers, Gabriel Marcel, Maurice Merleau-Ponty, Jean Paul Sartre ve Martin Heidegger ile başlatılsa da geleneksel felsefe içerisinde Sokrates ile başlatanlar ve bu gruba Aziz Augustinus, Don Scotus, Blaise Pascal ve Immanuel Kant'ı dahil edenlerde olmaktadır (Gündoğdu, 2007, s.96, 97). Böyle bir sınıflandırmanın nedeni, insanın kendi varoluşu üzerine düşünmesinin yeni bir şey olmayıp, düşünürlerin tarih boyunca varlığa bir anlam bulma gayreti içerisinde olmasından dolayıdır. Varoluş üzerine düşünen bu filozofların her biri kendi kavram setleriyle özgün düşünceler üretmişlerdir.

Varoluşçu felsefeye yönelik tasniflere bakıldığında, kendisi de bir varoluşçu filozof olan Sartre'in, varoluşçu okulu iki farklı şekilde sınıflandırdığı görülür. Bunlardan ilki Hristiyan varoluşçular olup bu gruba Jaspers ve Marcel dahil edilir. İkinci grup varoluşçular ise Tanrıtanımaz varoluşçular olup, bunlar arasına Heidegger, Fransız varoluşçular ve Sartre'in kendisi dahil edilir (Sartre, 2017, s.37). Sartre'in bu sınıflandırmasında kullandığı ana düşünce bir yaratıcının insanın özünü belirleyip belirleyemediği konusundaki düşünce farklılığıdır.

Varoluşçu filozofların her biri varoluşa kendi perspektiflerinden yaklaşmışlar ve nihayetinde kendi kavram setleriyle kendi felsefelerini oluşturmuşlardır. Bu durum her birini felsefe tarihinde farklı kılmaktadır. Bu farklılıklara rağmen varoluşçu filozofların düşüncelerindeki ortak noktalardan bahsedilebilir. Bu ortak noktalardan ilki, varoluşun özden önce geldiği düşüncesidir. Sartre bu düşüncüyü Tanrı'nın yokluğu üzerinden temellendirir. O'na göre, Tanrı tarafından belirlenmemiş olan insan, kendini yaratır.

Yani insan önce dünyaya atılarak varoluş kazanır, sonrasında özünü yani kendini yaratır. O'na göre varoluşçuluğun insan anlayışında, yaratıcı bir Tanrı olmadığı için insan doğasından söz edilemez ve insanın özünü kendisinin yaratması nedeniyle kendisini yine kendi istencine uygun bir olmaklığına sahip olduğu düşüncesi yatar (Sartre, 2017, s.39). Sartre'ın bu anlayışında, tüm insanlarda ortak olarak bulunduğu düşünülen insan doğasının bir eleştirisi ve her bir insanın biricik olduğuna yönelik vurgu bulunmaktadır. Sartre bu düşüncesiyle, varoluşçu felsefesinin bireyci çerçevesini çizmektedir. Bu düşüncesini temellendirmek için Sartre, Tanrı'nın olmaması noktasından hareket ederek önceden belirlenmiş bir insan doğası ya da özünün olmayacağı düşüncesine varmaktadır (Cevizci, 2016, s.611).

Sartre, Tanrı'nın yokluğundan dolayı insanın yalnızlığından, yalnız olarak dünyaya fırlatıldığından ve bu yalnızlığın insanda "bulantı" adını verdiği bir hisse neden olduğundan bahseder. Bulantı adı verilen bu his, insanın kendi özünü belirlerken bir yerden de tüm insanların özünü belirlemesi ve özünü belirlerken yalnız olmasından dolayı aldığı kararları alırken sahip olduğu özgürlük ve bu özgürlükle beraber gelen sorumluluk hissinden ileri gelmektedir. Sartre'da bu özgürlük, beraberinde derin bir sorumluluğu getirir. O, bu sorumluluğun insanda sıkıntı hâli olarak belirlediğinden ve insanların çoğunun bu durumun farkına varmadığından bahseder (Aşar, 2014, s.94). Sartre, bulantı adını verdiği hisse yol açan sorumluluğun kapsamına yalnızca kendini yaratan bireyi koymaz, "*olmak istediği kimseyi yaratırken herkesin nasıl olması gerektiğini de tasarlarız*" diyerek bütün insanları da bu sorumluluğun kapsamına alır (Sartre, 2017, s.41).

Sartre, insanı bir obje gibi ele alan belirlenimci yaklaşımı eleştirir. O "Bulantı" isimli romanında, var olan her şeyin nedensiz ortaya çıktığını, varoluşu sürdürmenin zavallılık olduğunu ve sonrasında rastgele bir ölümün geldiğini ifade eder (Sartre, 1981, s.171). Nedensiz ortaya çıkma durumu, var olan şeylere yönelik deterministik anlayışın eleştirisidir. Varoluş özden önce geldiği gibi varoluşun nedenleri yoktur dolayısıyla ölüm olgusu bir sonuç olarak değil rastgele gelmektedir. Varolmanın nedensel koşulları olmadığı gibi ölüm de varolmanın bir neden olduğu sonuç hâli değildir.

Bir diğer varoluşçu filozof olan Heidegger, ise varlığın anlamını sorgulayarak başlar. O'na göre varlığın anlamı çağımızda unutulmuştur ve günümüzde bu soruya ilişkin açık bir yanıtımız yoktur (İyi, 2000, s.58). Varlığın neliğine ilişkin soru, felsefe tarihi boyunca nesne ya da şeylerin ne olduğuna ilişkin soruyla karıştırılmıştır. O'na göre varlığın ne olmadığı üzerine düşünerek, onun bir nesne ya da şey olmadığını anlamamız gerekmektedir (Çüçen, 2003, s.103). Heidegger varlığı ve varoluşu anlamlandırabilmek için kelime anlamı varoluş ve yaşam olan, Almanca "Dasein" kavramını kullanır. "Dasein", varlığın anlamının sorgulandığı varlıktır. Bu varlık, kavramsal bir sorgulamanın yapılacağı varlık değil, ontolojik bir sorgulamanın yapılacağı varlıktır (Çüçen, 2003, s.40).

Heidegger varoluşçuluğun temel argümanlarından biri olan varoluşun özden önce geldiği düşüncesini, "*gene de insanın 'töz'ü ruh ve beden biresimi olarak tin değil, ama varoluştur*" diyerek açıklamaktadır (Heidegger, 2004, s.176). O'na göre varoluşun özden önce geldiği düşüncesi bir kabulü içermektedir ki bu kabul insanın varoluşunun önsel olduğu bir öze sahip olduğudur. Heidegger, Dasein'in varoluş-öz problemini öncelik

sonralık ilişkisi içerisinde değerlendirmez. O'na göre Dasein'ın özü kendisinin varlığı ya da varoluşudur (Çüçen, 2003, s.56). Dasein'ın varoluşu, kavranabilecek anlaşılabilir türden değildir. Heidegger'e göre biz insanlar, varoluşumuzun bu türden bir açıklama yoluyla anlamlı kılınmamasından dolayı, kendimizi ne zaman geldiğimizden veya ne zaman gideceğimizden yana tam bir bilgisizlik hâli içinde, dünyaya fırlatılmış hissederiz (Cevizci, 2016, s.601).

Bir diğer varoluşçu filozof olan ve Hristiyan teolojisinden etkilenen Kierkegaard varoluşun özden önce geldiğini ancak ateist varoluşçuların aksine insanın evrende yalnız olmadığını belirtmiştir. Bireyi yalnızlıktan, umutsuzluktan kurtaran şeyin, onun Tanrı'ya yönelmesi olduğunu ve bireyin ancak varoluş içerisinde belli anlarda Tanrı'ya yönelerek kendini gerçekleştirebileceğini söylemiştir (Çelebi, 2008, s.49). Diğer varoluşçu filozoflarda olduğu gibi, her ne kadar dinsel inançlar, insanlara varoluşa ilişkin hazır bilgiler sunmuş olsa da yabancılaşma, yalnızlık, iç sıkıntısı, varoluşun sorgulanan ama bilinmeyen gizemi varoluşun ağır yükü, Hristiyan varoluşçulukta da yaşanan durumlardır (Sarıoğlu, 2008, s.246).

Varoluşçu filozofların ortak noktalarından ikincisi, felsefesinin odağında “insanın” bulunmasıdır. Pre-Sokratik dönemde felsefenin odağında doğa, arkhe, değişim gibi problemler yer alırken Sokrates ile insan sorunu felsefeye katılmıştır. Sofistlerin insana dair yaklaşımları, insan sorununu kısmi olarak felsefeye dahil ettikleri şeklinde değerlendirilse de tümel-özel bilgiyi arayış bakımından Sokrates ile insan sorunu başlatılmaktadır. Bu noktada Sofistlerin fiziksel doğadan insana dönme konusundaki ve insanın ıslahına yönelik düşünceleri onları, Sokrates'in hazırlayıcıları konumunda değerlendirebileceğimiz anlamına gelmektedir (Versenyi, 1995, s.110).

Sokrates'ten varoluşçu filozoflara kadar olan süreçte de insana dair farklı düşünceler öne süren filozoflar olmuşsa da varoluşçu filozoflar ortaya bütünlüklü ve sistemli bir varoluş problemi ortaya koymuşlardır. Bunun sebebi tarihsel açıdan Rönesans ile insana dönüş ve sonrasında insan aklına duyulan güven ile gelen bilimsel devrimler; sonraları yaşanan teknolojik ve siyasal devrimlerdir. Bu gelişmeler, insan fenomenine bakışta paradigmatik dönüşümlere neden olmuştur. Önceleri hümanist anlayış ile merkezde duran ve Orta Çağın Tanrı merkezli düşüncesini yerinden eden insan fenomeni, bir başka paradigmatik dönüşümün sonucunda merkezi önemini yitirmiştir. Darwin'in evrim teorisi ile modernitenin antroposentrik anlayışı sarsılmış, insanın tabiattaki diğer canlılardan farklı olmadığı, güçlü olanın hayatta kaldığı pragmatik bir anlayış ortaya çıkmıştır. Pragmatik anlayış emperyal düşüncelerin hazırlayıcılarından biri olmuştur. Sonrasında yaşanan dünya savaşları, ekonomik krizler insanlığı buhrana itmiştir. Bu buhranlar, varoluşçu felsefecilerin soruları ve yanıtlarıyla aşılmaya çalışılmıştır. Büyük buhranların yaşandığı 19. yüzyıl, yalnızca varoluşçu felsefeyi değil nihilist düşüncüyü de tetiklemiştir. Nietzsche gibi felsefeciler insan varoluşunun anlamsızlığına vurgu yapmışlardır.

Varoluşun anlamsızlığına vurgu yapan felsefe nihilizm olarak adlandırılmaktadır. Pratikte nihilizm ve varoluşçuluk hiçlik/yokluk gibi kavramlar üzerine düşünmelerinden dolayı bir tutulmaktadır (Sarıoğlu, 2008, s.244). Ancak varoluşçuluk ve nihilizm birbirinden oldukça farklı iki düşünce okuludur. Varoluşçuluk nihilizmin hiçbir değeri, etik ilkeyi tanımayan, düzeni ve otoriteyi reddeden, her şeyin anlamsız olduğu anlayışından

oldukça farklıdır. Kökeni Sofist Gorgias'a kadar geri götürülebilen nihilizm, bilginin imkansızlığını savunan epistemolojik ve varlığın aslında var olmadığını savunan ontolojik düşünceleriyle varoluşçu filozoflardan radikal şekilde ayrılır.

Varoluşçu filozofların ortak noktalarından bir diğerini insanın somut bir özne ve birey olarak görülmesi (Gündoğdu, 2007, s.101) oluşturur. İnsanı nesneleştiren bilimlere, felsefeler karşı olarak, onu bütünlüklü bir özne hâlinde ele alan varoluşçular, özneye birey olma vasfını yüklerler. Bütünlüklü özne, Descartes'ın *res cogitans ve res extensa* olarak yaptığı kartezyen ayrıma karşı olarak, insanı çevresi içerisinde özne-birey olarak görme düşüncesidir. Birey olma hâli insanın sosyal olma hâline göndermede bulunur. İnsan sosyal bir varlıktır. Çevresini etkiler ve çevresinden etkilenir. İnsan varoluşu soruşturulurken, onu sosyal olma hâlinde soyutlamak indirgemeci bir yaklaşım olur. Bu minvalde varoluşçu düşünce, insanın birey olma hâlini hesaba katmaktadır. Nitekim Sartre'ın, insanın özünü oluştururken diğer insanların özünü belirlediği düşüncesi, bireyin kendisinden kendi dışına doğru olan belirlenmeyi ifade eder. Bu etkinin ikinci yönü ise gerek fiziksel gerekse sosyal çevrenin insan özünü belirlemede etkili olması yani dışarıdan içeriye doğru belirlenme sürecidir. Sartre bu etkiyi yine bireyden yola çıkarak açıklar ve bireye burada yine özne olma vasfı yükler. Yani dışarıdan içeriye doğru bireyin özünü belirlemede, yine birey bir özne olarak seçim hakkını kullanmaktadır. Kişi seçme özgürlüğünden dolayı özünü belirlemedeki sorumluluğundan kurtulamaz. Varoluşçu felsefenin özne merkezli anlayışı, hakikat arayışında öznellik yaptığı vurguya yansımaktadır.

Varoluşçu filozofların ortak olduğu bir diğer nokta da hakikatin öznellik olduğu düşüncesidir (Gündoğdu, 2007, s.112). Sofist Protagoras'ın insanı her şeyi ölçüsü olarak gördüğü düşüncesi, hakikati öznellikte aramanın ilk örneklerinden biri sayılabilir. 17. yüzyıl olarak tarihlendirebileceğimiz modern felsefede ise öznencilige yer yoktur. Hakikat nesnellikte aranır. 18. yüzyıldaysa hakikatin öznellikte aranması yeniden ortaya çıkmış ve bu düşünce solipsizme kadar giden bir çizgide etkili olmuştur (Timuçin, 2005, s.386).

2. İntihar Olgusuna Felsefi Bakış

Albert Camus, *Sisifos Söyleni* isimli kitabının girişinde: “Gerçekten önemli olan bir tek felsefe sorunu vardır, intihar. Yaşamın yaşanmaya değil değişmediği konusunda bir yargıya varmak, felsefenin temel sorusuna yanıt vermektir (Camus, 2010, s.15)” diyerek felsefenin temel sorunu olarak, yaşamın anlamını soruşturmayı ve intiharı görmektedir. İntihar sorunu felsefe tarihi boyunca tartışılan konulardan biridir. Pre-Sokratik dönem filozoflarından olan Phytagorasçılar, intiharı evrenin matematiksel uyumu ile ilişkilendirmiştir. Bilindiği üzere Phytagoras'a göre arkhe sayıdır ve sayılar kozmosun uyumunu (harmonia) oluşturmaktadır. Dolayısıyla Phytagorasçılar intihara, kozmosun uyumunu bozduğu gerekçesiyle karşı çıkmışlardır (Karakaya, 2018, s.341). Phytagorasçılığın ruh ve insan anlayışı Dionysos Zagreus mitosu ile ilişkilidir. Dionysos Zagreus mitusunda, Tanrı Dionysos'un bedeninin titanlarca parçalanması ve Zeus'un titanları cezalandırarak yok etmesi ile hem Dionysos'un hem de Titanların küllerinden insan ırkının ortaya çıktığı dolayısıyla insanda hem Dionysos'un tanrısal unsurlarının hem de titansal unsurların bir arada bulunduğu anlatılır. Phytagorasçı ritüellerde

insanları bir araya toplamaktaki amaç, insandaki tanrısal Dionysos'un parçalarını bir araya getirmek anlamını taşır (Uslu, 2011, s.42). Phytagorasçılığa göre intihar, insanın tanrısal parçasını bilerek, isteyerek yok etmesi demektir. Dolayısıyla Phytagorasçılar intihara karşı çıkar.

Sokrates sonrası filozoflardan Platon, *Nomoi* isimli yapıtının IX. kitabında, intiharla ilgili olarak, insanın kendisine en yakın varlık ve aynı zamanda en çok sevdiği varlık olarak kendisini öldürmesi sonrasında nasıl bir cezaya çarptırılması gerektiğinden bahseder ve intiharı korkaklıkla, alçaklıkla eşdeğer görerek intiharı, kendini cezalandırma olarak nitelendirir. İntihar edenlerin mezarlarının ayrı bir yerde olmasından, yanına da başka birinin gömülmemesinden, törensiz gömülmesinden, mezarına ve mezar taşına herhangi bir ismin yazılmamasından bahseder (Platon, 2007, s.368-369). Aristoteles ise *Nikomakhos'a Etik* isimli yapıtında, insanın intihar etmesini veya buna benzer bir eylemde bulunulmasını yasaklamaktadır. O, intihar eden kişinin yasaya ve akla uygun davranmadığını belirterek, intihara karşı çıkar (Aristoteles, 2014, s.126, 127).

Tabiat ile uyumlu yaşamayı bir öğreti olarak kabul eden Stoacı filozofları, intiharı tükenmiş bir yaşamın giderilmesi için zorunlu sayarlar. Stoacı filozoflara göre, insan, doğal bir varlıktır; bir ağaç gibidir, doğar, büyür ve ölür o halde ölümü geciktirmemelidir. Stoacılar, bedeninin ve bilincinin çöküntüye uğramaya başladığı yerde insanın, kendi yaşamını kendi elleriyle bitirmeleri gerektiğinden bahseder (Timuçin, 2005, s.396). Buradan anlaşıldığı üzere stoacı öğretilerde intihar kavramı, ötenazi kavramını da içermektedir. Stoacı filozoflardan olan ve aynı zamanda İmparator Neron'un önceleri hocası sonraları ise siyasi danışmanı olan Seneca, Neron'a karşı komploya karışmış olmakla suçlanarak, intihara zorlanmış ve damarlarını açtırarak ölmeyi seçmiştir (Arslan, 2008, s.209). İntihar, Stoa felsefesi içerisinde hem bir seçim hem de bir ceza aracı olarak yer almıştır.

Orta Çağ filozofları, dönemin dinsel merkezli anlayışı gereği, intihara karşı olumsuz bakış açısına sahip olmuşlardır. Bu dönemin dinsel anlayışında insan yaşamı, Tanrı'ya ait olarak kabul görmekteydi. Dolayısıyla intihar Tanrı'ya karşı çıkış olarak görüldüğünden olumsuz olarak karşılanıyordu. Rönesans dönemine geldiğimizde dinsel merkezli düşünce anlayışından insan merkezli düşünce anlayışına doğru bir dönüşüm görürüz. Bu dönüşüme paralel olarak intihar konusunda düşünürlerin daha tavizkar tutum içerisinde oldukları görülür. Montaigne *Denemeler* isimli yapıtında intihar olaylarına tarihsel örnekler vererek bu kısmı "*Bir dayanılmaz acı ve çok daha kötü bir ölüm bana daha başışlanabilir bir kıskırtma gibi geliyor.*" cümlesiyle bitirmektedir (Montaigne, 2011, s.30). Yine 18. yüzyıl filozoflarından Hume "*İntihar Üzerine*" isimli denemesinde herkesin kendi yaşamını ortadan kaldırma özgürlüğünden bahseder. O'na göre evren için bir insanın yaşamı bir istiridyenininkinden daha büyük bir öneme sahip değildir (akt. Neslioğlu Serin, 2017, s.311). Kant ise intihar olgusunun teolojik temellendirilmesine karşı çıkmıştır, rasyonel bir zeminde ve yasa uyarınca intiharın temellendirilmesinin mümkün olmadığını göstermeye çalışmıştır (Ergün ve Çötök, 2019, s.143).

İntihar konusu felsefe tarihinde varoluşçu felsefe perspektifinden yoğun olarak sorgulanmıştır. Modern dönemin getirdiği varoluşsal sorunların dönemin düşünürleri üzerindeki etkisi felsefelerine de yansımaktadır. Kitlel savaşılar, emperyal sistemler, ekonomik, sosyal, siyasal ve teknik buhranlar insan varoluşunun bir parçası olan "ölüm"

olgusunu, varoluşçu felsefenin odağına yerleştirmiştir. Varoluşçu filozoflardan Sartre'nin intihar konusundaki düşüncelerine bakıldığında, O'nun düşüncelerinde ölümün hiçbir zaman yaşama anlamını veren bir şey olmadığı aksine yaşamın her türlü imlemini ortadan kaldıran şey olduğu ve yaşamın sorunlarının ölümle bir çözüme kavuşmadığı, intiharın bu noktada beyhude olduğu çünkü bizzat intiharın kendisinin de yaşamı saçma içine gömen bir saçmalık olduğu ifade edilerek intihar düşüncesine karşı durulmuştur (Sartre, 2011, s.672). Alman varoluşçu filozof Heidegger'de ise açık bir şekilde intihar olgusuna yönelik düşüncelere rastlanmasa da O'na göre insan varoluşunu ifade eden bir kavram olan "Dasein"ın, ölüme doğru varoluşa sahip olduğu ifade edilir. Dasein insan varoluşunun tümünü ifade etmek üzere Heidegger'in kullandığı bir kavramdır. Dasein için ölüm, her daim mümkün olandır. Dolayısıyla ölüme gidiş, radikal bir imkân deneyimi olup, burada gelecek belirli plan ve tasarımlarla bulanıklaşmamış en saf hâliyle zamanlaştırmakta yani Dasein zamanına dahil edilmektedir. Ölüme yönelik varolma ile kaygı arasında doğrudan bir ilişki bulunmaktadır. Kaygı her daim imkan alanının açıklığı içinde bulunuyor olmayı dışa vurmaktadır (Ökten, 2019, s.86). Genel olarak bakıldığında varoluşçu filozofların intihar konusunda fatalist anlayışı reddettiği ve insana özgürlük ve özgürlükle bağlantılı sorumluluk alanı açarak intihar olgusunu da bireyin imkânı dahilinde olan bir durum olarak düşündükleri görülür.

3. İntihar Olaylarında Varoluşsal Sorunlar ve Felsefi Sağaltım Açısından Bu Sorunlara Yaklaşım: Vaka Analizi

İnsan, var olduğunun farkında olan ve varoluşunu, sona erdiren ölüme karşı hayatı ve hayatta kalmayı tercih eden otonom, özgür ve bilinçli bir canlıdır (Filiz, 2018, s.89). İnsanın hayatta kalmayı ölüme tercih etmesi evrimsel açıdan "doğal seleksiyon" kavramıyla açıklanmaktadır. Doğal seleksiyon, tabiat içerisindeki canlıların tabiata rağmen hayatta kalma mücadelesini ifade etmektedir. İnsan da diğer canlılar gibi hayatta kalma mücadelesi içerisinde olan bir canlıdır dolayısıyla tabiatın, doğal seleksiyonun bir parçasıdır. Eğer insan, hayatta kalma içgüdüsüne sahip bir varlıksa ve bu içgüdü onun doğasına içkinse o hâlde bireyin bilerek ve isteyerek kendi hayatına son vermesi nasıl açıklanabilir? Var olanlar varlıklarını devam ettirme konusunda istekliliğe sahip iseler, neden varlıklarını yok etmek için intihara başvuruurlar?

İntihar olgusu bugün modern psikiyatri, psikoloji, sosyoloji gibi disiplinlerin inceleme sahasındadır. Bu disiplinler kendi perspektiflerinden olguya yaklaşmaktadır. Psikoloji intihar olgusunu bireysel nedenler, psikiyatri bireysel-fizyolojik nedenler ve sosyoloji ise toplumsal nedenlerle açıklama çabasındadır. Her disiplin farklı perspektiflerden olguya yaklaşırlar da ortak oldukları nokta, intihar olgusunun patolojik bir olgu olarak normalden sapan bir eylem olduğuna yönelik kabuldür. Felsefe, uygulamalı etik ile intihar olgusuna aksiyolojik açıdan yaklaşmaktadır. Felsefe, bilimlerin tek boyutlu yaklaşımlarına karşı, bir bütün olarak tümel insan varoluşu açısından olguya yaklaşmaktadır. Varoluşçu filozofların yaklaşımları bu noktada diğer disiplinlerin yaklaşımlarından farklı olabilmektedir. Örneğin varoluşçular psikolojik rahatsızlıkları bir hastalık değil dinamik varoluşsal bir baskı olarak yorumlarlar (Koçak ve Gökler, 2008, s.96). Bir diğer örnek Durkheim'ın intihar analizleri ile ilgilidir. Durkheim, *İntihar* isimli yapıtında olguya toplumsal perspektifle yaklaşarak intiharın tasnifini yapmıştır. Bu tasnife göre dört tip intihar olgusundan bahsetmiştir. Durkheim intiharı

her toplumsal yapının bir ögesi olarak görmektedir (Durkheim, 2013, s.383). Olguyu toplumsal boyutu ile açıklayan ve intihar istatistikleri üzerinden ele alan Durkheim'in yaklaşımı bireysel faktörleri ve insan varoluşuna ilişkin sorunları göz ardı etmekte ve olguya yalnızca toplumsal perspektifle yaklaşmaktadır. Felsefe, intihar olgusunu hem uygulamalı etik ile hem de varoluşçu yaklaşımla açıklama gayretindedir. Felsefi sağaltım ise hem uygulamalı etik hem varoluşçu yaklaşımdan faydalanarak olguya yaklaşmaktadır.

3.1. Felsefi Sağaltım Nedir?

Felsefe, akademik bir disiplin olmaktan ziyade daha çok pratik bir bilgelik biçiminde ortaya çıkmış ve varlığını, bir yaşam biçimi şeklinde sürdürmüştür dolayısıyla felsefe yalnızca araştırılacak değil aynı zamanda uygulanacak bir konudur. Ancak son yüzyılda tamamen fildişi kulenin gizemli kanadına sevk edilmiş olup teorik anlayışlara ağırlık vererek pratik uygulamadan yoksun bir hâl almıştır (Marinoff, 2015, s.21). Felsefenin uygulamaya yönelik kısmından birçok alanda istifade edilmektedir. Bu alanlardan biri de felsefi danışmanlık bir diğer adıyla felsefi sağaltımdır. Felsefi sağaltım kavramı felsefi danışmanlık kavramı ile yakın anlamdadır. Ancak aralarında bir ayırmadan söz edilebilir. Felsefi danışmanlık daha çok bu felsefenin uygulama boyutuna gönderme yaparken felsefi sağaltım bu uygulamadan elde edilmesi düşünülen sonuca, sağaltıma göndermede bulunmaktadır. Şöyle ki, felsefi danışmanlıkta danışan ve danışman birlikte felsefe yaparak danışanın bu felsefe edimi sonrasında sorular, yanıtlar bulması sağlanmaktadır. Felsefi sağaltımdaysa bu süreç sonrasında danışanın düşünsel sağaltımı amaçlanmaktadır. Bu nüansa rağmen iki kavram birbirinin yerine kullanılmaktadır.

Felsefi Danışmanlık, ilk kez, Avrupa'da, 1981 yılında Gerd Achenbach tarafından başlatılmıştır (Altunbaşak, 2019, s.410). Felsefi danışmanlık bir felsefe yapma tarzıdır. Felsefi danışmanlık uygulamalı etik gibi uygulamalı felsefenin başka bir deyişle, felsefi sağaltımın diğer adıdır (Filiz, 2018, s.174). Her felsefi doktrinde olduğu gibi felsefi danışmanlığın da temel soruları bulunmaktadır. Felsefi danışmanlık bu sorularla, bütün insanlık için ortak olan şeyleri kendisine referans almayı amaçlamaktadır. Bu şeyler evrensel etik ilkeler olabileceği gibi varoluşa ve kâinata dair ortak felsefi birikimlerde olabilir.

Felsefi danışmanlık, danışan ve danışmanın birlikte yürüttüğü bir süreçtir. Burada danışan olarak nitelenen kişiler tıbben² -ruhsal yönden- sağlıklı olan ancak varoluşsal/felsefi sorunlar yaşayan insanlardır. Varoluşsal/felsefi sorunlar ise tüm insanlığı ilgilendiren ortak sorunlardır. Bu ortak sorunlar felsefi danışmanlığın odağındadır.

Felsefi sağaltım/danışmanlık sürecinde, sorunlara yaklaşım yöntemi ve bu sorunlara getirilen çözümler felsefidir. Örneğin danışmanlık sürecinin ilk adımında danışan kavramlarla yüzleştirilir. Tıpkı Sokrates'in yüzyıllar öncesinde yaptığı gibi kavramlar sorgulanır. Danışan kavramlarla/kavramlarıyla hesaplaşır (Altunbaşak, 2019, s.414).

2 Felsefi sağaltımın yöneldiği kesim ruhsal yönden sağlıklı olan kesimdir. Ruhsal yönden sağlıklı olmayan kesim psikoloji ve psikiyatrinin odağındadır. Şu hâlde felsefi sağaltım, ruhsal yönden sağlıklı olan ancak bedensel yönden sağlıksız olan kesimle de ilgilenebilir.

Danışman bu kavramlara aksiyolojik yansızlık³ ilkesiyle yaklaşır ve normatif davranmaz. Bu yöntem felsefi bir yöntemdir. Felsefi danışmanın terapi ya da tedavi gibi bir amacı yoktur. Felsefi sağaltımın/danışmanlığın amacı tüm insanlarda ortak olarak bulunan bir takım varoluşsal/felsefi sorunlara, felsefenin teorik ve pratik bilgeliğinden çözümler getirmektir. Bu işlevinin yanında felsefi sağaltım, Sokrates'ten bugüne, öznenin özellikle zihinsel ve ruhsal terapisini, bu terapiden sonra da eğitilmesini amaçlamaktadır (Filiz, 2018, s.233). Dolayısıyla felsefi danışmanlığın yalnızca sağaltım değil eğitim işlevi de bulunmaktadır. Felsefi sağaltım süreci daha genel ifade edilecek olursa danışmanın danışan ile felsefe yapması ve felsefi soruşturmalarda bulunmasıdır.

Felsefi sağaltımın amacını iki yönlü olarak değerlendirebiliriz. Bunlar felsefi sağaltımın bireysel amacı ve felsefi sağaltımın toplumsal amacıdır. Danışanın, ortalama insan grubu adı verilen bireylerden oluşan toplum içerisinde, "toplumsal normal" olarak kabul edilen sınırlardan sapmaların önlenmesi, felsefi sağaltımın toplumsal amacıdır. Felsefi sağaltımın bireysel amacı ise bireylerin kendi içlerine yönelerek bir takım varoluşsal soru ve sorunlarına çözümler üretmesidir. Her iki amaçta birey; kendisiyle, içerisinde yaşadığı toplum ile ve yine içerisinde yaşadığı fiziksel dünya ile bütünleşebilmektedir ki bu da felsefi sağaltımın asıl amacıdır.

Felsefi danışmanlık, bilimden ziyade sanattır ve her birey üzerinde benzersiz şekilde ilerler. Tıpkı psikolojik terapinin sayısız farklı şekli olduğu gibi, felsefi danışmanlık da en az uygulayıcı sayısı kadar farklı permütasyona sahiptir (Marinoff, 2015, s.56). Bu yönetsel çeşitliliğe rağmen ortak bir nokta olarak danışanın kavramsal yanlışlarını çözümlenmek ile işe başlanmalıdır. Bilindiği üzere içerisinde yaşadığımız çağ, bilgiye erişimin ve dolaşımın önceki çağlarda görülmediği kadar yüksek düzeyde olduğu bir çağdır. Bu durumun bir dezavantajı, dezenformasyon sıklığıdır. Dezenformasyon ile çağımız insanının kavramsal yanlışlarının arttığını söylemek mümkündür. Felsefe için kavramların önemi büyüktür. Bizler kavramlarla düşünürüz. Dolayısıyla doğru düşünmek, kavramları doğru anlamlar içerisine yerleştirmekle mümkündür. Danışman, danışan ve felsefe yapma edimi arasındaki doğru bağlantılar, uzlaşılan kavramlar ile mümkün olur. Bundan dolayı öncelikle danışanın -varsa- kavramsal yanlışları çözümlenmelidir. Bu aşamada kavramlar doğru anlamlar içerisine yerleştirilir. Böylelikle içsel olan anlamlar dışsal gerçekliklerle bütünleşir. Danışan gerçeğe yaklaştırılır. Danışan, gerçeğe yaklaşmakla kendi dışındaki gerçekliği anlamaya ve anlamlandırmaya yönelik farkındalık kazanır. Bu farkındalık ile danışan, varoluşsal problemler olan geçicilik ve ölümlü baş etmeyi öğrenir (Filiz, 2018, s.247).

Felsefenin sağaltıcı işlevi ile ilgili olarak Hume, "İntihar Üzerine" isimli denemesinde ancak doğru felsefenin zihnin mülkiyetini bir kez ele geçirdiğinde, boş inançların da etkin bir şekilde zihinden dışlanacağını ve bu düşmana karşı felsefenin kazandığı zaferin insan doğasına özgü zaaf ve kusurlardan çok daha eksiksiz olacağını kesinkes söyleyebileceğini ifade ederek felsefe ile sağaltımın öneminden bahsetmiştir (akt. Neslioğlu Serin, 2017, s.309).

3 Weber'in kullandığı bir kavram olan aksiyolojik yansızlık, bilim insanının değer yargılarından arınmış, tarafsız yaklaşımını ifade etmektedir. Çalışma içerisinde yargılayıcı tutumun olmaması, tarafsızlık olarak anlaşılmalıdır.

3.2. İntihar Olaylarının Varoluşsal Boyutları: Anlamsızlık ve Kaygı

Moderniteyle birlikte özne olma vasfını kazanan insan, Orta Çağ düşünce dünyasının kendisine sunmuş olduğu “dini referanslı” hazır yanıtları nesne konumuna dönüştürmüştür. Bu dönüşüm, Descartes ile, bireyin kendi anlığı ve kendi anlığı dışındaki her şey arasında kartezyen yarılma ile gerçekleşmiştir. Kartezyen felsefe denilen bu yarılma ile insan, tek bir şeyi açık ve seçik bilebileceğini düşünmüştür; düşünen ben. Düşünen ben, insanın şüphe etmeyeceği tek şeyin, apaçık bilginin, insanın kendi düşünme edimi olduğunu ifade etmektedir. Bu durum insanı, evrenin merkezi konumuna almakta diğer her şeyi birer nesne olarak insanın çevresinde konumlandırmaktadır. İnsan aklına duyulan bu güven ile özne olma vasfını kazanan insan, verili olan her şeyin epistemolojik ve ontolojik gerçekliğini sorgulamıştır. Böylelikle insan, kendisine hazır olarak sunulan bilgilerin yerine, yenilerini ikame etme arayışına girmiştir. Bu arayış insanda bir takım varoluşsal sorunlar yaratmıştır. Bu varoluşsal sorunların arkasında insanın kendisi, içerisinde yaşadığı toplum ve içerisinde yaşadığı fiziksel çevre arasında meydana gelen bir “anlam sorunu” olarak karşımıza çıkmaktadır. Doğumu, varoluşu ve ölümü anlamlandırmaya çalışan insan, dini referansları anlam arayışında kullanamamıştır. Varoluşsal sorunlara yanıtlar bulma noktasında dini referansların sunmuş olduğu hazır yanıtların önemi yadsınamaz. Zira bu referanslar ile anlam sorununu gideren insanlar, yaşamın doğaüstü bir örüntü izlediğine ve bu tasarım içinde belirli bir rolü olduğuna inanarak fazla bir rahatsızlık yaşamamışlardır. Ama nesnel gerçekliğin sorgulandığı teknoloji çağında bu rahatlığı yaşayan insanların sayısı giderek azalmaktadır (Geçtan, 2019, s.136).

Moderniteyle birlikte başlayan varoluş sorunları, kendisi bir özne olan insanın yine kendisi gidermek zorundadır. Nietzsche'nin ünlü deyişi “Tanrı Öldü!” “Tanrı ölü kalacak!” seslenişiyile birlikte, insani varoluşun anlamı ve amacı sorusuna verilen eski cevaplara bir daha dönüş olmayacaktır. Artık bir Tanrı bize cevap vermeyecektir; insan artık tek başınadır, şimdi tek başına, bir Tanrı'nın yardımı olmadan ve bir öte dünya umudu olmadan, kendi varoluşuna kendisi bir anlam ve amaç bulmak zorundadır (Mussenbrock, 2013, s.184). İnsan varoluşunun krizi, bu amaç ve anlam arayışıdır. Din gerileyip bilim ilerledikçe ve anlam tükendikçe önümüzde git gide genişleyen bir boşluğun kapıları açılmıştır. Çoğumuz bu boşluğu içine düşene dek anlamıyoruz. Varoluşçu filozoflar bu konuda yoğun çabalar harcasa da, düşenleri kurtarmayı başaramıyor (Marinoff, 2015, s.20). Yaşama anlam katabilme gücü, yaşamın anlamsızlığını kabul etme yürekliliğiyle etkinlik kazanır. Ama çoğu zaman insan bu ürkütücü gerçekle yüzleşmektense, kendisine yabancılaşma pahasına geliştirdiği bypass sistemleri içinde sıkışıp saklanmayı yeğler. Yaşamın anlamsızlığıyla yüzleşmek yerine yaşamın anlamsızlığını tartışır (Geçtan, 2019, s.103). Kierkegaard, Nietzsche ve varoluşçular Batı dünyası insanının yaşadığı anksiyete ve umutsuzluğun kökeninde “kendi dünyalarını kaybetmiş olma” olgusunun bulunduğu görüşündedirler. Çağdaş insan, insanlar dünyasına yabancılaşmasının yanı sıra, kendi dünyası içinde de tutsak durumundadır. Bu nedendir ki kopukluk, ilişkisizlik, yabancılaşma ve duygusal donukluk yaşayan ya da sorunlarını mantıksal formüllerle ve entelektüalizasyonla kapatmaya çalışan insanların sayısı giderek artmaktadır (Geçtan, 2019, s.48). Varoluşsal kriz yaşayan insanlar krizi atlatabilmek için anlam arayışına yönelmektedirler.

Varoluşçu filozoflardan biri olarak kabul edilen Albert Camus, yaşamın anlamı ve

intihar olgusunu, felsefenin en önemli sorunlarından biri olarak görmektedir. Yine Sokrates'in apolojisinde ifade ettiği, "sorgulanmamış hayatın yaşanmaya değmeyeceği" söylemi (Platon, 2014, s.34), yaşamının sorgulanmış olmakla değerli olduğunu düşündürmektedir. Burada yaşamın sorgulanması anlam arayışı olarak düşünülebilir. Albert Camus, anlam üzerine ve intihar üzerine düşünceleriyle öne çıkmıştır. Camus için intihar, yaşamın, yaşamaya değer olup olmaması sorusuna verilen bir yanittir. Felsefenin tek gerçek sorunu olarak gördüğü yaşamının anlamına ilişkin soruya verilecek olan yanıt aynı zamanda Camus için bir dayanak noktasıdır (Öz, 2017, s.541). Camus, intihar konusunda düşüncenin ve bedeninin farklı eğilimler içerisinde olduğunu belirtir. İntihar düşünce düzeyinde olsa da insan bedeni buna karşı koyma eğilimindedir (akt. Öz, 2017, s.542). Bedenin ölüme karşı koyması hayatta kalma içgüdüsüyle açıklanabilir. Camus için intihar olgusu bir anlam sorunudur aslında. Yaşadığı dönemde tanık olduğu şeyler Camus'nun anlam sorunu üzerine düşüncelerinde etkili olmuştur. Yaşanan dünya savaşları, teknolojinin insanı araçsallaştırması, modern yaşamın tekdüze doğası gibi birçok faktör Camus'nun düşünce dünyasını etkilemiştir. Şu hâlde varoluşsal sorunlar üzerine düşünmenin arka planında travmatik yaşam deneyimlerinin de etkisi yadsınmaz.

Anlam sorununa ek olarak intihar olayları ile ilgili görülebilecek varoluşsal sorunlar içerisine kaygı, yabancılaşma, korku gibi sorunları da ekleyebiliriz. Birbirleriyle ilintili olan bu kavramlar varoluşçu ekole mensup birçok filozof tarafından ele alınmıştır. Kaygı kavramı Heidegger tarafından hiçliğin ifşası bağlamında metafiziksel bir sorun olarak ele alınmıştır. Heidegger "Havf (kaygı) hiçliği ifşa eder" der (Heidegger, 2017, s.43). Köklerini Heidegger'den alan varoluşçu psikiyatride ise kaygı kavramı Heideggerci perspektiften ele alınır. Varolmamak ya da "hiçlik (no-thingness)" varoluşçu psikiyatrinin ilgilendiği en önemli sorunlardan biridir. Çünkü varolmamak, varolmanın ayrılmaz bir parçasıdır ve varolmanın anlamını kavrayabilmek, yok olmanın her an mümkün olabileceğini kavrayabilmiş olmayı içerir. İnsan, doğmuş olduğunu ve bir gün öleceğini bilen tek canlıdır ve bu gerçek onu, anlamlı yaşayıp yaşamadığı konusunda kaygılandırır (Geçtan, 2019, s.43).

3.3. İntihar Olaylarına Felsefi Sağaltım Açısından Yaklaşım: Mehmet Pişkin'in İntihar Notu Analizi

Sosyal medya üzerinden video formatında intihar notu bırakan ve bu not sonrasında intihar eden Mehmet Pişkin isimli şahsa ait intihar notu, varoluşçu sorunlar bağlamında felsefi sağaltım yaklaşımıyla makalenin bu bölümünde analiz edilmiştir. Bu intihar notunun seçilme nedeni, -yöntemsel açıdan- video formatında olması ve medya zenginliği açısından içeriklerinin çeşitli yönlerden analiz edilebilme imkanının olması; içerik açısından ise notun sosyal medyada dolaşıma sokulmasıyla kitlesel düzeyde erişimin olması, dolayısıyla da travmatik içerik barındıran nota kitlesel düzeyde insanın maruz kalmasıdır.

Vaka analizinde sosyal bilimlerde kullanılan bir teknik olan içerik analizi tekniği kullanılmıştır. İçerik analizi tekniği, çok çeşitli söylemlere uygulanan birtakım metodolojik araç ve teknikler bütünü olarak tanımlanabilir. Bu araç ve teknikler bütünü, kontrollü bir okumayı içermektedir (Bilgin, 2014, s.1). Notlardaki sesli

söylemler, transkript edilerek söylem analizi tekniği ile analiz edilmiştir.

16 Ekim 2014 tarihinde, 35 yaşında olan Mehmet Pişkin, Facebook isimli sosyal medya platformu üzerinden paylaştığı video formatındaki intihar notu sonrasında, intihar eylemini gerçekleştirmiştir (Mehmet Pişkin İntihar Notu, 2014)⁴. Sosyal medya platformu aracılığıyla intihar notunu video formatında paylaşma edimi, daha önceki yıllarda görülmemiş bir eylemdi. Paylaşımın sonrasında intihar notuna kitlesel erişebilme durumu olmuştur. Bu durum insanlarda travma hâli yaratmıştır. Pişkin'in intihar notunu sosyal medya ile dolaşıma sokması bir varoluş çığılığı olarak, Munch'in meşhur "Çığılık" isimli tablosunu anımsatmaktadır. Pişkin, yaşamış olduğu sorunları içeriğine ilişkin bilgi vermeden ve yalnızca kendini, çevresini tanıtarak yaşamına son vermiştir.

İntihar notunun transkript hâli, anlam bütünlüğüne göre altı parçaya bölünerek analiz edilmiştir.

Birinci Bölüm: *Merhabalar, Mehmet Pişkin ben,16 Ekim 2014 sabah saatlerindeyiz, doğrudan konuya gireyim, bu bir intihar notu. Bu sabah yaşam defterimi kapatıyorum. Bana ayrılan sürenin sonuna geldik bir aksilik çıkmazsa umarım. Gördüğünüz üzere öyle alkollü işte alkol herhangi bir uyuşturucu madde etkisi altında değilim, gayet aklım başımda. Konuyu serbest irademe çok yeterince uzun süre değerlendirdiğimi düşünüyorum hatta eni konu değerlendirdiğimi düşünüyorum birçok arkadaşım ile konuştum bu süreçte dolaylı ya da doğrudan okudum araştırdım hatta doktora gittim ama sonunda bu kararı aldım.*

Video ile ilgili ilk izlenim, Pişkin'in açık renk olan arka planın önünde siyah giysiyle bu notu bırakmasıdır. Videonun tamamına yakın kısmına bu iki renk hakimdir. Pişkin'in siyah rengi kendi isteği ile seçtiği düşünülmektedir. İntihar notuna uygun olarak; ölümü, karanlığı çağrıştıran siyah renk, ışığın aydınlığın soğurulduğu bir renktir. 16 Ekim 2014 tarihi ise Türkiye'de mevsimsel olarak yaz mevsiminden sonbahar mevsimine geçiş dönemini işaret etmektedir. Ekim bir sonbahar ayıdır.

Pişkin not içerisinde öncelikle notun bir intihar notu olduğunu açıklayarak giriş yapmaktadır. Yaşam için bir defter metaforunu kullanmaktadır ve burada "kendisine ayrılan süre" söylemi ile kendisini edilgin bir özne konumunda görmektedir. Defter bir metafor olarak üzerine sahibinin yazılar yazdığı, resimler yaptığı boş kağıtlar bütünüdür. Buradaki defter metaforu, Pişkin'in fatalist anlayışa sahip olmadığını düşündürmektedir. Yaşamını, kendisine ayrılan süre olarak değerlendirmektedir ve bunun sonuna geldiğini düşünmektedir. Bilinçli ve özgür bir iradeyle hareket ettiğini ifade etmektedir. Pişkin, İntihar etme kastını uzun süre değerlendirdiğini ve birçok arkadaşı ile bu konuyu konuştuğunu, kendisinin araştırmalar yaptığını ve doktora da gittikten sonra böyle bir karar aldığından bahsetmektedir. Mehmet Pişkin'in ruhsal açıdan sağlıklı olup olmadığına ilişkin bir yargıda bulunulması için elimizde herhangi bir veri olmasa da Pişkin, yaşamış olduğu sorunlar için çare arama sürecinde bir doktora gittiğini ifade etmektedir. Felsefi sağaltımın çalışma grubunu "sağlıklı acılılar" adı verilen kesim oluşturmaktadır. Sağlıklı acılılar, ruhsal yönden sağlıklı olan ancak yaşam karşısında acı

4 Youtube isimli video paylaşım sitesinde Mehmet Pişkin'e ait intihar notu video formatında bulunmaktadır. Bu çalışmada da <https://www.youtube.com/watch?v=II73JXZ35MM&t=561s&bpctr=1590391403> link üzerinden edinilen video, transkript edilmiştir.

çeken, varoluş sıkıntıları olan kesime göndermede bulunmaktadır. Dolayısıyla Pişkin'in sorunlarına çare arama sürecinde tıbbi destek aldığı düşünüldüğünde şu hâliyle felsefi sağaltımın çalışma alanı dışında kaldığı düşünülebilir ancak bu durum belirsizdir. Felsefi sağaltımın bu yönü aslında tartışmaya açıktır. Lou Marinoff, ilaç tedavisinin tamamen psikolojik veya felsefi vakalarda yardımcı olması gibi, felsefenin de fiziksel veya psikolojik çalışmanın yapıldığı tüm vakalarda ekstra yardım sağlayabildiğini düşünmektedir (Marinoff, 2015, s.53).

İkinci Bölüm: *İğğ çok uzun zamandır mutsuzum aslına bakarsanız bunu yakın arkadaşlarım bilir zaten ve intihar yeni bir şey değil benim için yani öyle bir ilk son dönemsel bir depresyon vesaire falanda olan patlama kopma noktası gibi değil diye düşünüyorum elbette hani bir bardağı taşıran damlalar oluyor ama taşan bir bardakta hani birkaç damlayı sorumlu tutmak o taşmayı tamamen onlara bağlamak çok doğru gelmiyor bana, son aylarda özellikle bilenler bilir ben sabahları neşeli uyanırım güne enerjik başlarım iğğ ama özellikle son aylarda çok sürekli bu fikirde uyanıyorum açıkçası hayatımın geri kalanına devam etmek üzere herhangi bir istek duymuyorum bir motivasyon ve bu kısır döngüyü de kıramadım bir şekilde ve kırmak yönünde de açıkçası bir miktar bir miktar değil umudumu kaybettim. İşin temel sebebi bu.*

Pişkin, çok uzun zamandır mutsuz olduğunu ve bu durumu yakın arkadaşlarının bildiğini ifade etmektedir. Kronikleşen mutsuzluk hâli, patojen bir durum olabilir ya da psikiyatrik bir rahatsızlığın semptomu olabilir. Burada Pişkin'in mutsuz olma hâlini yakın arkadaşlarıyla paylaşmışsa da herhangi bir çözüm bulamamış ve mutsuzluğu devam etmiştir. Pişkin intiharın kendisi için yeni bir şey olmadığından bahsetmektedir. Buradan Pişkin'in düşünsel ya da eylemsel anlamda intihara yabancı olmadığı anlaşılmaktadır. İntihar eylemini gerçekleştirme potansiyeline sahip bireylerin anlaşılması açısından bu durum bir işaret olarak görülebilir. Yine Pişkin'in bu notu bir sonbahar günü bıraktığından bahsedilmişti. Pişkin intihar eyleminin dönemsel bir depresyon olmadığını söylemektedir. Bu aslında iki farklı şekilde yorumlanabilir. Dönemsel depresyon, kişinin kendi içsel dönemleri ile ilgili olan depresyon hâli ya da mevsimsel depresyon olarak bilinen ve kişinin kendi içsel dönemleri dışında kalan mevsim değişikliklerinde yaşanan depresyon hâli olarak düşünülebilir. Burada Pişkin, yaşamış olduğu ruh hâlini, dönemsel bir depresyon olarak görmemektedir. Bardağı taşıran damlalar metaforuyla sorunlarını anlatan Pişkin, bardağın taşmasından birkaç damlanın sorumlu tutulamayacağını ifade etmektedir. Burada Pişkin, yaşamış olduğu sorunların kümülatif artışından bahsetmektedir. Son aylarda neşeli uyandığını ifade eden Pişkin, uzun süredir intihar fikriyle uyandığından bahsetmektedir. Kendi tabiriyle bu fikir O'nun için yeni değildir. Yaşamını devam ettirme motivasyonunu kaybettiğinden bahseden Pişkin'in bu hâli bir amaçsızlık hâli olarak görülebilir. Pişkin'in bu sözlerinden yaşantısında amaçları olmayan biri olduğu çıkarılabilir. Bizleri yaşama bağlayan bağlantılar vardır. Bu bağlantılardan biri de amaçlarımızdır. Amaçları olmayan insanlar, yaşantılarını devam ettirme motivasyonunun bir kısmından yoksun olmaktadır. Bu konuda çaba harcadığını; "kısır döngüyü kıramamak" şeklinde ifade eden Pişkin, umudunu kaybettiğinden bahseder. Kısır döngü olarak ifade ettiği şey, yaşantısını devam etme konusundaki motivasyonunu yeniden kazanma ve her defasında başa dönme ve bunun sonucunda da bu döngüsellüğün kırılmayacağına olan umutsuz yaklaşımıdır ki transkriptin dördüncü bölümünde Pişkin, aynı ifadeleri tekrar edecektir.

Pişkin'in bu ifadelerinde varoluşsal sorun olarak görülebilecek olan unsurlar; amaçsızlık, yaşama motivasyonundaki artış ve azalışlar ile bunun çıkmaz döngüsellığı ve bu döngüsellığın kırılmayacağına karşı olan umutsuzluktur. Amaçsızlık, tek başına varoluşsal bir sorun olarak görülmesi de insanı varoluşsal boşluğa düşüren faktörlerden biri olarak görülebilir. Bu durum tersinden okunursa, amaç sahibi olma insanı varoluşsal boşluğa düşmekten alıkoyabilmektedir. Yaşama motivasyonundaki artış ve azalışlar aslında bir denge unsurudur. Yaşama motivasyonundaki sürekli artış ya da azalış sorun olarak görülebilir. Denge ise artış ya da azalışın makul oranlarda süreklilik göstermesidir. Nermi Uygur, "Yaşama Felsefesi" adı verilen denemelerinde "Canlı yaşadığı sürece, iyi-kötü denge var demektir. Ölmek, dengenin bozulmasıdır" diyerek hayatın iyinin ve kötünün bir arada olduğu denge hâlinde bahsetmektedir (Uygur, 1993, s.127). Antik Yunanlılar dünyayı her şeyin belirli bir amaç veya telos adı verilen "nihai bir son" için meydana geldiği düzenli bir yer olarak görüyorlardı. Onların bu amaç felsefelerine "teleoloji" denmektedir. Doğadaki her şey gibi insanın da bir amacı olduğunu varsayan Antik Yunanlıların bu düşünceleri daha sonra Musevi ve Hristiyan düşünürleri tarafından da kabul edilmiştir (Marinoff, 2015, s.273). Telos kavramı ilk olarak Anaksagoras tarafından kullanılmıştır. Daha sonra Aristoteles varlığa yönelik nedensel açıklamasında dört nedenden biri olarak gayi (amaçsal) nedeni öne sürmüştür. Teleolojik evren anlayışı evrendeki her şeyin bir amaç çerçevesinde varolduğuna ilişkin bir anlayışı ifade etmektedir. İnsanda evrenin bir unsuru olarak bu amaçtan yoksun olduğu düşünülemez.

Üçüncü Bölüm: *İğğ bu kısır döngü kırılır mı kırılırdı elbette yaşam devam ederdi daha çok parti verirdik daha çok eğlenirdik, güzel işler yapılırdı belki ama dediğim gibi motivasyonu kaybedince ne işime gücüme verecek enerjim oluyor orada çalıştığım muhteşem insanlara haksızlık oluyor birazcık hem de bu tabii kaynak açısından da zorluyor ve her şeyi kapatıp gitme planlaması yapabilecek bunu şey yapacak hayatı da kurgulamadım. Birazcık da bu intihar konusunu aslında iğğ buraya kadar süründürmemle alakalı herşeyi tüketip bu noktaya gelmeyi bekledim bunda bir arkadaşımın katkısı da çok özellikle onun doğumunu tamamlamasını beklemek istedim etkilenmesin diye bebeği yani, imm ne diyeceğimi çok bilmiyorum aslına bakarsanız bi vedalaşmak istedim çünkü tatsız kısımları çıkartırsak aslında çok güzel bir hayat yaşadım, bu hayattan insanlar konusunda özellikle keşiştiğim, hayatıma dokunan değen çıkan insanlar konusunda çok cömert davrandı. Herşeyin başında muhteşem bir kardeşim var. İnsanın sahip olabileceği en iyi kardeş ve kendisinden daha sıkı bir hatun yetiştiriyor şu anda çok tatlı bir yeğenim var. Onun dışında harika kız arkadaşlarım oldu, muhteşem kadınlardı, çoğu manyaktı aslına bakarsanız ya şimdi doğruya doğru ama bende çok akli başında bir adam sayılmam, ama çok güzel vakit geçirdim çok sevdim çok sevildim, hakikaten doya doya aşk yaşadım hiç gözüm arkada değil onun dışında çok derin dostluklar kurma olanağım oldu, güzel dostlarım oldu, iyi arkadaşlar edindim çok eğlendik çok faydalandık birbirimizden bilmiyorum güzel insanlarsınız hepimiz iyi ki girdiniz çıktınız, çok akıllı tutkulu iğğ kişilerle çalışma olanağım oldu hakikaten bu bir ayrıcalık, gerçekten öyle, zevk aldığım işler yapma fırsatım oldu, sevdim aslında genelde işimi ve çok da şikayet edecek bir durum yok ama dediğim gibi o bir noktada birazcık kendimi yalnızlığa ittim ve işin o hayatın tatsız taraflarıyla çok başa çıkamadım herhâlde çünkü nazik, neşeli, eğlenceli iğğ akıl ve ruh olarak da böyle bir incelik ve derinliğe sahip birisi olmayı çok önemsedim ve şu anda bunları*

korumak ve sağlamak ciddi bir yük hâline geldi benim için bu konuda takatimin artık tükendiğini ve işin o karanlık tarafının daha ağır geldiğini ve taşıyamadığımı ve bir şekilde bununla ilgili donanımları da zaman içerisinde çok geliştirmedığımı fark ettim ki öyle sarsıntılarda çok dağılıp kendimi toplamakta gün geçtikçe daha da zorlanıyorum.

İkinci bölümdeki kısır döngünün kırılmayacağına dair umutsuzluğu olduğundan bahseden Pişkin, burada aynı döngünün kırılabileceğinden bahsetmektedir. Yaşam motivasyonundaki artış ya da azalışlar konusunda mütereddit davranan Pişkin, sözlerinin devamında parti vermek, eğlenmek gibi yaşamın eğlenceli taraflarından bahsetmektedir. Motivasyon kaybının iş yaşantısına olan yansımalarının olumsuz olduğunu da ifade eden Pişkin'e göre bu durumu kendi iş gücü açısından kaynak israfı olarak görmektedir. Bu söylem varoluşsal sorun olarak irdelenebilecek bir sorunu zımnen ifade etmektedir; araçsallaştırılan insan. Pişkin, iş yaşantısında hem kendisini hem de kendisi dışındaki çevresini sorunlu bir bakış açısından görmektedir, bu bakış açısı insanı bir kaynak olarak gören anlayıştır. Belki de insan varoluşuna yönelik modernizm, sanayi devrimi, kapitalist ekonomik sistem ile birlikte en çok sorunsallaştırılan konulardan biri, insanın bir bütün olarak kabul edilmesi yerine araçsallaştırılması ve yalnızca işletmeler için bir kaynak, bir girdi unsuru olarak görülmesidir. Bu sorunlu bakış, insanın psiko-sosyal yönünü yadsımakta ve yalnızca insan emeğine odaklanmakta, bu emeği prodüktivite ile ele almaktadır. Felsefi sağaltım açısından bu sorun irdelendiğinde, insanı yalnızca kaynak olarak gören anlayışa yönelik eleştirilerin dikkate alınması gerekmektedir. Felsefi sağaltım, insana bütüncül bir bakış ile yaklaşır. İnsan varoluşunu bütüncül olarak ele alır ve onun tek boyutuna odaklanmaz. Pişkin'in kendisine ve çevresine yönelik bu sorunlu bakışı aslında kapitalist ekonomik sistemin sorunlarından biri olarak görülmektedir. Karl Marks bu durumu yabancılaşma bağlamında "emeğin yabancılaşması" olarak görmektedir. Pişkin hazırlamış olduğu bu intihar notuna kadar olan süreçte "her şeyi tükettiğinden" bahsetmektedir. Her şeyin tüketilmesi sorunlara çare arayışı olarak elbette mantıksal açıdan imkansızdır. Her şey olarak kullanılan bu tümel ifadenin kapsadığı şeyler, yalnızca Pişkin'in çare olarak aradığı şeylerle sınırlıdır.

Pişkin iyi bir hayat yaşadığından, tatsız kısımları çıkardığından geriye kalan yaşantısının iyi bir hayat olduğundan bahsetmektedir. Şu hâliyle Pişkin'in yaşadığı şeylerle ilgili bir sorununun olmadığı çıkarılabilir. Burada varoluşçu perspektiften bakıldığından Pişkin'in yaşamış olduğu şeylerle değil de daha ziyade yaşamın kendisiyle olan sorunlarından bahsedebiliriz. İyi bir aile ve arkadaş çevresinden olduğundan, güzel aşklar yaşadığından bahseden Pişkin için kendisi de çılgın biridir. Severe ve isteyerek yaşamış olduğu onca şeyden sonra kendisini yalnızlığa ittiğinden ve yaşamın tatsız olan şeyleriyle yüzleştiğinden, bu tatsız şeylerle başa çıkamadığından bahsetmektedir. Yalnız kalma hâli, sosyallikten uzak bir yaşantı insanı içsel bir hesaplaşma ile kendisiyle yüzleştirir. Bu yüzleşme bir sorgulama süreci şeklinde devam eder. Aristoteles'in "zoon politikon" olarak tanımladığı insanda, sosyal olma hâli doğasına içkindir. İnsan sosyal bir varlıktır. Dolayısıyla yalnızlık beraberinde birçok sorunu da getirecektir. Pişkin'in söylemlerine bakıldığında ailesi, arkadaşları ile vakit geçirdiği zamanların güzel zamanlar olduğu ancak kendisini yalnızlığa itmesi ile yaşamın tatsız olan taraflarıyla başa çıkamadığı bir süreci yaşadığı anlaşılmaktadır. Felsefi sağaltım, Pişkin'in kendinin başa çıkamadığını ifade ettiği varoluşsal problemlerle ilgili birçok filozofla tanıştırabilirdi.

Pişkin; yaşamın anlamı, yalnızlık gibi sorunlara kendisinden çok önceleri yaşamış olan filozofların nasıl yanıtlar bulduğunu irdeleyebilirdi. Bu sorunlarla boğuşabilmek için donanımlarını geliştiremediğini ifade eden Pişkin, burada özeleştiri de bulunarak zımnî olarak sorunlarla boğuşabilecek donanımların geliştirilebileceğini de kabul etmektedir ancak kendisi bunu başaramadığını söylemektedir. Burada Felsefi sağaltım, varoluşsal problemlerle ilgili olarak felsefenin iki buçuk milenyum yıllık birikimini Pişkin'e serimleyebilirdi.

Dördüncü Bölüm: *Bu da çok sıkıcı bir kısır döngü hâlini aldı açıkçası, yani iç içe bir noktadan sonra neyle uğraşıyorum bir de dönüp tekrar kendini inşa et bir şeyler falan filan o konudaki ışığı kaybettim açıkçası. Bazen böyle oluyor bazı insanlar işte şey intihar konusunda daha eğilimli ve ben de gayet açık ki onlardan biriyim bunun dışında ne söylenir çok bilmiyorum daha fazla aa For my friends, who doesn't understand turkish, this is a suicide note, sorry. I just want to the thank you to all for being in my life, bringing enjoy and inspiation my life and being as awesome as you are. All of you... I love you all, not all.*

“Kendini inşa etme” kavramı Varoluşçu felsefenin “varoluş özden önce gelir” anlayışı ile bakıldığından insanın kendini inşa etmesine atıfta bulunur. İnsan kendisini inşa eder, varoluşunu inşa eder ve bunun sorumluluğunu özgürlüğüyle beraber taşır. Pişkin burada kendini inşa etme sürecindeki ışığını kaybettiğini söylemektedir. Demek ki ölüm istenci insanın kendini inşa etme sürecindeki istencin sona ermesiyle de meydana çıkmaktadır. Bu noktada yapılacak olan şey varoluşun inşa sürecinin süreklilik arz etmesidir. Felsefi sağaltım varoluşunu inşa etmek isteyenler için birçok imkânı sunmaktadır ki varoluş üzerine düşünen filozoflar bu imkânı insanlar için sunmaktadırlar.

Beşinci Bölüm: *iç içe Bi konu, vasiyetim var. Şöyle ki, herhangi bir dini inancım yok Allah'a da inanmıyorum, gömülmek istemiyorum. Bunu bir şekilde, bu iş aile ile çözülecek bir konu olduğundan Berna bu konu ile ilgilenirse, hani benim bu isteğime saygı gösterip bu konuda belki yapılacak bir şeyler, hukuki nasıl yürüyor bilmiyorum, yardımcı olursa çok memnun olurum. Gömülmek istemiyorum, kadavra yapsınlar, bilimsel araştırmalara versinler bedeni, çocuklar iskeletimle falan oynasın çok dağılmayacağını zannediyorum, olmadı balıklara atsinlar... O da güzel bir şey ama mezar istemiyorum, kesinlikle gömülmek istemiyorum. Fazla söyleyecek bir şey yok aslında, çok uzatıp sıkıcı hâle getirmenin anlamı da yok.*

Pişkin bu kısımda, dini inancının olmadığından ve Allah'a inanmadığından bahsetmektedir. Samimi bir ikrar olduğu varsayılırsa Pişkin ateist bir bireydir. Dinsel bilginin varoluş sorunlarına karşı hazır yanıtlar sunan anlayışı düşünsel bir konfor alanı yaratmaktadır. Ancak dinsel bilginin olmadığı yerde bu boşluk ne ile doldurulacaktır. Burada yine felsefi miras devreye girmektedir. Elbette felsefi bilginin dinsel bilginin yerine ikame edilmesi gibi bir şey söz konusu değildir ancak dinsel bilgi ile felsefi bilginin kesişim noktaları bulunmaktadır. Bunlar insan varoluşu, yaşamın anlamı varoluşun anlamı, ölümün anlamı gibi sorunlardır. Bu sorunlara karşı dinsel bilgi ile yanıt bulamayan Pişkin, felsefi mirastan faydalanarak felsefi soruşturma sürecine dahil olabilir, felsefenin sağaltıcı işlevinden faydalanılabildi.

Burada bir diğer etik sorun olarak Pişkin'in bedenine ilişkin bir vasiyeti bulunmaktadır.

Vasiyeti yerine getirilmeyen Pişkin, gömülmek istemediğini ve kadavra olarak bedeninin kullanılması istediğini belirtmesine rağmen bedeni gömülerek toprağa verilmiştir (Hatay Press, 2014)⁵

Altıncı Bölüm: Son, gitmeden önce birlikte bi şarkı dinleyelim istiyorum ve bi ucundan korkuyorum da açıkçası.Yani korkmam şey, işin aksaması ile alakalı. Yoksa dediğim gibi, bi yerlere gidecem şöyle olacak falan filan gibi bişey olacağını sanmıyorum; görecem Öyle, son bi şarkı dinleyelim ben de şarabımı içmeye başlayım. Ella Fitzgerald'ı ne kadar sevdiğimi hepimiz biliyorsunuz. Bence şu an için de güzel anlamlı, Hoşçakalın, aşkla yaşayın, çok güzel olsun hayatınız. Ella şarkıları gibi böyle; güze, duru, sakın... BaBay-Mehmet Pişkin

Pişkin'in intihar notunun bu son kısmında farklı duygu durumlarını aynı anda yaşadığı ifadelerinden anlaşılmaktadır. Bunlar; korku, umut, sevgi gibi duygulardır. Bu duygu karmaşası, Pişkin'in notunu tamamlayarak intiharına yaklaşmanın yarattığı bir travma hâli olarak değerlendirilebilir. Pişkin'in intihar notu, şarap ve sigara içerek şarkı dinlemesiyle son bulmaktadır.

Sonuç ve Öneriler

İnsan varoluşuna yönelik sorunlar, felsefe tarihi boyunca üzerinde düşünülen sorunlar olmuşsa da Kierkegaard, Sartre, Heidegger, Camus gibi varoluşçu filozoflar bu sorunlara sistemli bir şekilde eğilmişlerdir. Varoluşun sonlanması anlamına gelen ölüm olgusu ve varoluşun sonlanmasının iradi bir boyuta sahip olması anlamına gelen intihar olgusu, varoluşçu filozofların üzerinde önemle durdukları konular arasında olmuştur. Varoluşsal sorunlar olarak görülen anlamsızlık, kaygı, bulantı, boşluk gibi konuların intihar ile olan ilişkisi ya da ilişkileri üzerinde durulması gereken önemli konulardır. İntihar olgusu başlı başına birçok disiplinin inceleme sahasındadır. Felsefede alt alanlarıyla olguya farklı perspektiflerden yaklaşmaktadır. İntiharın nelğine yönelik soruşturmalar ya da intihara aksiyolojik, normatif yaklaşımlar felsefenin bu yaklaşımlarından bazılarıdır. Felsefi sağaltım adı verilen yaklaşım, felsefenin varoluşa dair düşünsel birikimini; mikro ölçekte bireysel sorunların çözümünde, makro ölçekte ise toplumsal sorunların çözümünde işe koşma iddiasındadır. İntihar olgusuna felsefi sağaltım yaklaşımı ile eğilmek, olgunun gerisinde bulunan sorunlara çözümler bulma noktasında araştırmacılara alternatifler sunabilir. Bu sayılıyla bireysel ve toplumsal sağaltımı amaçlayan felsefi sağaltım, karşımıza alternatif bir danışmanlık türü olarak çıkmaktadır.

Varoluşsal sorunların intihar olgusuyla olan ilişkisi üzerinden yürütülen bu çalışmada, örnek bir vaka analiz edilerek, sorunlara felsefi sağaltım ile nasıl yaklaşılabileceği örneklendirilmektedir. Örnek vakada analiz edildiği üzere, anlamsızlık, amaçsızlık, insanın araç ve kaynak olarak görülmesi, insanın kendi varoluşunu inşası gibi bir takım varoluşsal sorunların intihar olaylarıyla ilişkili olabileceği düşünülmektedir. Bu varoluşsal sorunların içsel olan bireysel yönü olduğu gibi dışsal olan toplumsal yönü de bulunmaktadır. Bundan dolayı varoluşsal sorunlara yaklaşım hem bireysel hem de

⁵ Mehmet Pişkin'in vasiyetinin yerine getirilmemesi Hatay Press isimli bir Youtube kanalı tarafından haber olarak verilmiştir. Haber linki olarak https://www.youtube.com/watch?v=Iu9MX0jU_04 erişim sağlanabilir.

toplumsal boyutta yürütülmelidir. Yani hem birey hem de toplum sağaltılmalıdır.

Vaka içeriği açısından yapılan değerlendirmede, Pişkin'in yaşamış olduğu varoluşsal sorunlara, felsefi sağaltım yaklaşımı açısından bakıldığında; insan varoluşunun ve özünün ne olduğuna, varoluşun bir amacının olup/olmadığına yönelik felsefi soruşturmaların aktarılmasının, Pişkin'i varoluşsal sorunlar karşısında daha donanımlı yapabileceği düşünülmektedir. Zira insanı tanımaya, anlamaya yönelik felsefi anlayışların bireylere aktarılması, onları varoluşsal sorunlara yaklaşma konusunda daha donanımlı kılar. Felsefi sağaltım ya da daha genel bir ifadeyle felsefi danışmanlık tam olarak bu iddia üzerinden yürütülmektedir.

Kaynakça

- Altunbaşak, İ. (2019). Felsefi Danışmanlığı “Felsefi” Yapan Nedir? *FLSF Felsefe ve Sosyal Bilimler Dergisi*, 14 (27), 409–426. URL: <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/720868>
- Aristoteles. (2014). *Nikomakhos'a Etik* (1. Baskı). (Çev. Akderin, F) İstanbul: Say Yayınları.
- Arslan, A. (2008). *İlkçağ Felsefesi Tarihi 4* (1. Baskı). İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.
- Aşar, H. (2014). Heidegger ve Sartre Felsefesinde “Kaygı” ve “Bulanıtı” Kavramlarının Analizi. *FLSF Felsefe ve Sosyal Bilimler Dergisi*, (17), 85–100. Retrieved from <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/803967>
- Bilgin, N. (2014). *Sosyal Bilimlerde İçerik Analizi: Teknikler ve Örnek Çalışmalar* (1. Baskı). Siyasal Yayın Dağıtım.
- Camus, A. (2010). *Sisifos Söyleni* (15. Basım). (Çev. Yücel, T.) 2010: Can Yayınları. (Özgün eser 1942 tarihlidir).
- Çelebi, V. (2008). *S. Kierkegaard ve J.P. Sartre'in Varoluşçuluk Anlayışlarının Karşılaştırılması* (Pamukkale Üniversitesi). URL: https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/TezGoster?key=Z0vbSUgrhM9fXoGkRe6Q3NRv2elFugsxuP_bhewIoPQ6DDPOLnTZrr7-z65Pmh
- Cevizci, A. (2016). *Felsefenin Kısa Tarihi* (4. Baskı). İstanbul: Say Yayınları.
- Çüçen, A. (2003). *Heidegger'de Varlık ve Zaman* (3. Baskı). URL:http://turuz.com/storage/her_konu-2017/2270-Heideggerde_Varlilik_Ve_Zaman-A.Qadir_Chuchen-2003-264s.pdf
- Durkheim, E. (2013). *İntihar* (1. Baskı). (Çev. İlkelen, Z.) İstanbul: Pozitif Yayınları. (Özgün eser 1897 tarihlidir).
- Ergün, E., & Çötök, T. (2019). Etik Bir Tartışma Konusu: Hume ve Kant Örneğinde İntihar. *Beytulhikme An International Journal of Philosophy*, 9(1), 121–146. <https://doi.org/10.18491/beytulhikme.1421>
- Filiz, Ş. (2018). *Felsefi Sağaltım* (1. Baskı). İstanbul: Pales Yayınları.

- Geçtan, E. (2019). *Varoluş ve Psikiyatri* (10. Baskı). İstanbul: Metis Yayınları.
- Gündoğdu, H. (2007). Varoluşçu Felsefelerdeki Bazı Ortak Özellikler. *Dinbilimleri Akademik Araştırma Dergisi*, 7(4), 95–132. URL: <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/52462>
- Hatay Press. (2014). Mehmet Pişkin Toprağa Verildi. Retrieved May 25, 2020, from Youtube website: URL: https://www.youtube.com/watch?v=Iu9MX0jU_04
- Heidegger, M. (2004). *Varlık ve Zaman* (1. Basım). (Çev. Yardımlı, A.) İstanbul: İdea Yayınları. (Özgün eser 1927 tarihlidir).
- Heidegger, M. (2017). *Metafizik Nedir?* (4. Basım). (Çev. İpşiroğlu, M. Ş., Yetkin, S.K.) İstanbul: Kaknüs Yayınları. (Özgün eser 1929 tarihlidir).
- Neslioğlu Serin, F. (2017). David Hume'un "İntihar Üzerine" ve "Ruhun Ölümsüzlüğü Üzerine" Denemeleri. *Mavi Atlas*, 5(2), 302–321. <https://doi.org/10.18795/gumusmaviatlas.349136>
- İyi, S. (2000). Yüzyılımızda İki Antropoloji Anlayışı Heidegger ve Mengüşoğlu. *Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*, 17(2), 57–67. Retrieved from <https://arastirmax.com/en/system/files/dergiler/263/makaleler/17/2/arastirmax-yuzyilimizda-iki-antropoloji-anlayisi-heidegger-mengusoglu.pdf>
- Karakaya, M. M. (2018). Antik Yunan ve Roma Felsefeleri Ekseninde Plotinos Felsefesinde İntihar. *Beytulhikme Philosophy Circle*, 8(1), 339–355.
- Koçak, R., & Gökler, R. (2008). Varoluşsal Yaklaşımında Psikolojik Danışma ve Gruba Uygulanması. *Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi*, 3(2), 91–107. URL: <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/801852>
- Marinoff, L. (2015). *Prozac'ı Bırak Platon'a Bak: Felsefe Terapisi* (2. Baskı). (Çev. Başer, E.) İstanbul: Profil Yayıncılık.
- Mehmet Pişkin İntihar Notu. (2014). Retrieved May 25, 2020, from Youtube website: <https://www.youtube.com/watch?v=II73JXZ35MM&t=561s&bpctr=1590391403>
- Montaigne. (2011). *Denemeler 2* (1. Baskı). (Çev. Sunar, E.) İstanbul: Say Yayınları. (Özgün eser 1580 tarihlidir).
- Mussenbrock, A. (2013). *Felsefeyle Terapi: Felsefe Yoluyla Kişisel Gelişim* (1. Baskı). (Çev. Ermiş, N.) İstanbul: Büyüluğdağ Yayıncılık.
- Ökten, K. H. (2019). "Varlık ve Zaman" Bir Okuma Rehberi (1. Baskı). İstanbul: Alfa Yayınları.
- Öz, E. (2017). Yaşamın Kıyısındaki Filozof Albert Camus Yaşamın Anlamı, Ölüm, İntihar ve Uyumsuz. *The Journal of Academic Social Science Studies*, (56), 537–546. <https://doi.org/http://dx.doi.org/10.9761/JASSS6950>
- Platon. (2007). *Yasalar* (3. Baskı). (Çev. Babür, S.) İstanbul: Kabalıcı Yayınevi.
- Platon. (2014). Sokrates'in Savunması. (Çev. Aktürel, T.) İçinde *Diyaloglar* (11. Basım, pp. 11–39). İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Sarıoğlu, G. (2008). Tarih Felsefesi Alanında Bir İnceleme: Varoluş Felsefesi ve Tarih

Anlayışı. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 5(9), 243–257. URL: <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/183197>

Sartre, J.-P. (1981). *Bulantı* (3. Baskı). (Çev. Hilav, S.) İstanbul: Can Sanat Yayınları. (Özgün eser 1938 tarihlidir).

Sartre, J.-P. (2011). *Varlık ve Hiçlik* (4. Baskı). (Çev. Ilgaz, T., Eksen, G. Ç.) İstanbul: İthaki Yayınları. (Özgün eser 1943 tarihlidir).

Sartre, J.-P. (2017). *Varoluşçuluk* (27. Baskı). (Çev. Bezirci, A.) İstanbul: Say Yayınları. (Özgün eser 1946 tarihlidir).

Timuçin, A. (2005). *Düşünce Tarihi 3* (5. Baskı). İstanbul: Bulut Yayınları.

Uslu, S. (2011). *İlkçağ Felsefesi* (3. Baskı; İ. Taşdelen, Ed.). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları.

Uygur, N. (1993). *Yaşama Felsefesi* (4. Basım). İstanbul: Kabalcı Yayınevi. (Özgün eser 1981 tarihlidir).

Versenyi, L. (1995). *Sokrates ve İnsan Sevgisi* (2. Baskı). (Çev. Cevizci, A.) İstanbul: Gündoğan Yayınları.